

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 4 czerwca 2015 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Dyrektywa 1999/44/WE — Sprzedaż towarów konsumpcyjnych i związana z tym gwarancja — Status kupującego — Status konsumenta — Brak zgodności dostarczonego towaru z umową — Obowiązek powiadomienia sprzedawcy — Brak zgodności z umową, który uwidocznił się w ciągu sześciu miesięcy od dostawy towaru — Ciężar dowodu

W sprawie C-497/13

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Niderlandy) postanowieniem z dnia 10 września 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 16 września 2013 r., w postępowaniu:

Froukje Faber

przeciwko

Autobedrijf Hazet Ochten BV,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, S. Rodin, A. Borg Barthet, M. Berger (sprawozdawca) i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 11 września 2014 r., rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Autobedrijf Hazet Ochten BV przez W. van Ochtana, advocaat,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman, C. Schillemans oraz J. Langer, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu belgijskiego przez T. Materne'a oraz J.C. Halleux, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez M. van Beeka, działającego w charakterze pełnomocnika,

* Język postępowania: niderlandzki.

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 27 listopada 2014 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 ust. 2 lit. a) i art. 5 dyrektywy 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji (Dz.U. L 171, s. 12).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy F. Faber a Autobedrijf Hazet Ochten BV (zwanym dalej „Hazet”), dotyczącego roszczenia odszkodowawczego w związku ze szkodą wynikającą z braku zgodności z umową pojazdu, który F. Faber zakupiła od Hazet.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Artykuł 1 ust. 2 lit. a) dyrektywy 1999/44 definiuje pojęcie „konsumenta” jako oznaczające „każdą osobę fizyczną, która w umowach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach niezwiązanych z handlem, przedsiębiorstwem lub zawodem”.
- 4 Artykuł 2 ust. 1 i 2 tej dyrektywy stanowi:
„1. Sprzedawca musi dostarczyć konsumentowi towary, które są zgodne z umową sprzedaży.
2. Domniemywa się, że towary konsumpcyjne są zgodne z umową, jeżeli:
a) odpowiadają opisowi podanemu przez sprzedawcę i mają właściwości towarów, które sprzedawca przedstawił konsumentowi jako próbkę lub wzór;
b) nadają się do jakichkolwiek szczególnych celów, do których potrzebne są konsumentowi, a o których zawiadomił on sprzedawcę w czasie zawierania umowy i które sprzedawca zaakceptował;
c) nadają się do celów, do których towary tego samego rodzaju są normalnie stosowane;
d) wykazują jakość i wykonanie, które są normalne dla towarów tego samego rodzaju i jakich konsument może racjonalnie oczekiwać, [zważywszy na] charakter towarów i biorąc pod uwagę wszelkie oświadczenia publiczne na temat szczególnych właściwości towarów, jakie wygłosił na ich temat sprzedawca, producent lub ich przedstawiciel, w szczególności w reklamie lub na etykiecie”.
- 5 Artykuł 3 dyrektywy 1999/44, zatytułowany „Prawa konsumenta”, przewiduje w ust. 1, że „sprzedawca odpowiada przed konsumentem za każdy brak zgodności [z umową], który istnieje w momencie dostawy towarów”.
- 6 Artykuł 5 tej dyrektywy, dotyczący terminów, ma następujące brzmienie:
„1. Sprzedawca ponosi odpowiedzialność na mocy art. 3, gdy brak zgodności uwidoczni się w ciągu 2 lat od daty dostawy towarów [...].

2. Państwa członkowskie mogą postanowić, że w celu skorzystania ze swoich uprawnień konsument musi powiadomić sprzedawcę o braku zgodności [z umową] w okresie dwóch miesięcy od daty, kiedy odkrył taki brak zgodności.

[...]

3. O ile nie postanowiono inaczej [z zastrzeżeniem dowodu przeciwnego], przyjmuje się, że każdy brak zgodności [z umową], który uwidocznił się w ciągu sześciu miesięcy od daty dostawy, istniał w chwili dostawy, chyba że takie założenie niezgodne jest z charakterem towarów lub charakterem braku zgodności [z umową].”

- 7 Artykuł 7 dyrektywy 1999/44 stanowi, że przepisy tej dyrektywy mają charakter wiążący, a w szczególności że warunki umowy, które bezpośrednio lub pośrednio uchylają lub ograniczają prawa wynikające z tej dyrektywy, nie są, zgodnie z warunkami określonymi w prawie krajowym, wiążące dla konsumenta.

Prawo niderlandzkie

Prawo materialne

- 8 Artykuł 7:5 ust. 1 Burgerlijk Wetboek (kodeksu cywilnego, zwanego dalej „BW”) definiuje sprzedaż konsumencką jako „sprzedaż rzeczy ruchomej, [...] dokonywaną przez sprzedawcę w ramach prowadzenia przez niego działalności zawodowej bądź gospodarczej na rzecz kupującego, będącego osobą fizyczną, który nabywa tę rzecz w celu niezwiązanym z działalnością zawodową bądź gospodarczą”.
- 9 Artykuł 7:17 ust. 1 BW stanowi, że dostarczona rzecz musi być zgodna z umową.
- 10 Artykuł 7:18 ust. 2 BW, który stanowi transpozycję art. 5 ust. 3 dyrektywy 1999/44 do prawa niderlandzkiego, brzmi:

„W przypadku sprzedaży konsumenckiej domniemywa się, że w momencie dostawy rzecz nie była zgodna z umową, gdy fakt odbiegania przez nią od umowy ujawni się w okresie sześciu miesięcy następujących po dostawie, o ile z charakteru rzeczy lub niezgodności nie wynika nic innego”.

- 11 Zgodnie z uzasadnieniem dotyczącym wprowadzenia tego przepisu to kupujący musi podnieść zarzut (i w przypadku sporu udowodnić), że rzecz jest niezgodna z umową i że ten brak zgodności z umową ujawnił się w okresie sześciu miesięcy następujących po dostawie. Następnie to sprzedawca musi przedstawić okoliczności faktyczne i udowodnić, że w momencie dostawy rzecz była jednak zgodna z umową.
- 12 Zgodnie z art. 7:23 ust. 1 BW:

„Kupujący nie może już powoływać się na niezgodność rzeczy z umową, jeżeli nie zawiadomił o tym sprzedawcy w stosownym terminie po tym jak tę niezgodność stwierdził lub rozsądnie rzecz biorąc powinien był stwierdzić. Jeżeli jednak okaże się, że rzecz nie posiada cechy, o której istnieniu sprzedawca zapewniał, lub gdy rzecz odbiega od umowy i sprzedawca o tym wiedział bądź powinien był wiedzieć, lecz nie poinformował o tym, zawiadomienie sprzedawcy przez kupującego tego dotyczące musi nastąpić w stosownym terminie po dokonaniu takiego stwierdzenia. W przypadku sprzedaży konsumenckiej zawiadomienie sprzedawcy przez kupującego musi nastąpić w stosownym terminie po dokonaniu takiego stwierdzenia, przy czym za dokonane we właściwym czasie uważane jest zawiadomienie w terminie dwóch miesięcy po dokonaniu takiego stwierdzenia”.

- 13 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Hoge Raad (sądu najwyższego), gdy sprzedawca podniesie zarzut, iż zawiadomienie o niezgodności nastąpiło za późno, na kupującym spoczywa obowiązek podniesienia, a w przypadku uzasadnionego sporu – udowodnienia, że dokonał on zawiadomienia w terminie i że dokonał tego w sposób możliwy do zidentyfikowania przez sprzedawcę. W odniesieniu do sprzedaży konsumenckiej to, czy zawiadomienie sprzedawcy dokonane później niż w dwa miesiące po stwierdzeniu niezgodności, może zostać uznane za dokonane w terminie, zależy od okoliczności danego przypadku.

Prawo proceduralne

- 14 Na podstawie art. 23 i 24 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (kodeksu postępowania cywilnego, zwanego dalej „Rv”) sąd orzeka wyłącznie w zakresie roszczeń stron i biorąc pod uwagę okoliczności prawne, na których oparte są roszczenie, skarga lub obrona.
- 15 W postępowaniu odwoławczym sąd rozstrzyga jedynie w przedmiocie zarzutów podniesionych przez strony w ramach pierwszej wymiany uwag na piśmie w postępowaniu odwoławczym. Sąd apelacyjny powinien jednak zastosować z urzędu bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa, nawet jeśli strony nie powołały się na nie.
- 16 Jednakże zgodnie z art. 22 Rv „sąd może w każdych okolicznościach i na każdym etapie postępowania zobowiązać jedną lub obie strony do sprecyzowania określonych twierdzeń lub przedstawienia dowodów na poparcie ich stanowisk”.

Okoliczności faktyczne w postępowaniu głównym i pytania prejudycjalne

- 17 W dniu 27 maja 2008 r. F. Faber kupiła od Hazet używany samochód. Umowa sprzedaży została zawarta na gotowym formularzu zawierającym w nagłówku dane Hazet, zatytułowanym „Umowa sprzedaży z osobą fizyczną”.
- 18 W dniu 26 września 2008 r. odnośny samochód zapalił się w czasie jazdy i uległ całkowitemu zniszczeniu. Froukje Faber, prowadząca samochód, jechała nim na spotkanie służbowe wraz ze swą córką.
- 19 Rzeczony samochód został odholowany przez służby pomocy drogowej do warsztatu Hazet, a następnie na jego żądanie został on przewieziony do przedsiębiorstwa zajmującego się demontażem w celu przechowania go zgodnie z obowiązującymi przepisami w zakresie ochrony środowiska. Froukje Faber twierdzi, z czym nie zgadza się Hazet, że przy tej okazji strony porozumiały się co do szkody i ewentualnej odpowiedzialności Hazet.
- 20 Na początku 2009 r. Hazet nawiązał kontakt telefoniczny z F. Faber, która poinformowała Hazet, że czeka na policyjne sprawozdanie dotyczące pożaru samochodu. W odpowiedzi na zapytanie F. Faber policja poinformowała ją jednak, że sprawozdanie techniczne nie zostało sporządzone.
- 21 W dniu 8 maja 2009 r. samochód został zdemontowany, po wcześniejszym poinformowaniu o tym Hazet.
- 22 W piśmie z dnia 11 maja 2009 r. F. Faber poinformowała Hazet, że uznaje go za odpowiedzialnego za szkodę wynikającą z pożaru, w którym jej samochód uległ zniszczeniu. Szkada ta, odpowiadająca cenie zakupu tego samochodu oraz wartości różnych przedmiotów, które się w nim znajdowały, została oszacowana przez F. Faber na kwotę 10 828,55 EUR.

- 23 Na początku lipca 2009 r. F. Faber zleciła rzeczoznawcom przeprowadzenie badania technicznego w celu ustalenia przyczyny pożaru samochodu. Ponieważ samochód ten został już zdemontowany, ekspertyza nie mogła zostać sporządzona.
- 24 W dniu 26 października 2010 r. F. Faber wniosła powództwo przeciwko Hazet do Rechtbank Arnhem (sądu w Arnhem, Niderlandy).
- 25 Na poparcie skargi F. Faber podniosła, że samochód nie odpowiadał umowie i w związku z tym wystąpił brak zgodności z umową w rozumieniu art. 7:17 BW. Jednakże nie twierdziła ona, że dokonała zakupu w charakterze konsumenta.
- 26 Hazet w swojej obronie zakwestionował występowanie braku zgodności z umową, twierdząc, że F. Faber zgłosiła swój zarzut za późno, tak że zgodnie z art. 7:23 ust. 1 BW utraciła wszystkie przysługujące jej prawa.
- 27 Wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2011 r. Rechtbank Arnhem oddalił żądania F. Faber. Sąd ten uznał, że Hazet mógł w uzasadniony sposób powołać się na art. 7:23 ust. 1 BW, ponieważ pierwszy kontakt między stronami miał miejsce telefonicznie dopiero na początku 2009 r., czyli ponad trzy miesiące po pożarze samochodu. Sąd uznał również, że nie było konieczne dalsze badanie, czy F. Faber działała w charakterze konsumenta.
- 28 W dniu 26 lipca 2011 r. F. Faber wniosła odwołanie od wyroku Rechtbank Arnhem do Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (sądu apelacyjnego w Arnhem-Leeuwarden, Niderlandy).
- 29 W ramach odwołania F. Faber podniosła dwa zarzuty: pierwszy skierowany przeciwko twierdzeniu sądu pierwszej instancji, zgodnie z którym nie podjęła ona działań w ustawowym terminie, a drugi dotyczący faktu, że straż pożarna i policja obecne na miejscu pożaru mówiły o braku technicznym odnośnego samochodu.
- 30 Froukje Faber nie podniosła natomiast żadnego zarzutu skierowanego przeciwko twierdzeniu Rechtbank Arnhem, zgodnie z którym nie wymagało rozstrzygnięcia, czy umowa zawarta przez strony była umową konsumencką. Nie twierdziła ona również, że nabyła odnośny samochód w charakterze konsumenta.
- 31 W powyższych okolicznościach Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden postanowił zawiesić postępowanie i przedłożyć Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:
- „1) Czy sąd krajowy, czy to z powodu zasady skuteczności, czy to stanowiącego cel dyrektywy 1999/44 wysokiego poziomu ochrony konsumentów w Unii Europejskiej, czy też innych przepisów i norm prawa Unii, jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy zawierając umowę kupujący występuje w charakterze konsumenta w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. a) dyrektywy 1999/44?
- 2) Na wypadek udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi twierdzącej: czy jest tak również wtedy, gdy akta sprawy nie zawierają żadnej informacji dotyczącej okoliczności stanu faktycznego umożliwiającej ustalenie charakteru, w jakim występuje kupujący (bądź zawierają niedostateczne informacje, względnie zawierają informacje sprzeczne)?
- 3) Na wypadek udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi twierdzącej: czy dotyczy to również postępowania apelacyjnego, w którym kupujący nie podniósł pod adresem wyroku sądu pierwszej instancji zarzutów, jeżeli chodzi o to, że w wyroku tym nie przeprowadzono (z urzędu) tego badania i w wyroku tym wyraźnie nierozstrzygnięta pozostała kwestia, czy kupującego należy postrzegać jako konsumenta?

- 4) Czy (art. 5) dyrektywy 1999/44 należy postrzegać jako normę, która jest równoważna z krajowymi przepisami posiadającymi w ramach krajowego porządku prawnego rangę przepisów bezwzględnie wiążących?
- 5) Czy zasada skuteczności, stanowiący cel dyrektywy 1999/44 wysoki poziom ochrony konsumentów w Unii lub też inne przepisy i normy prawa Unii stoją na przeszkodzie obowiązywaniu prawa niderlandzkiego w zakresie, w jakim nakłada ono na występującego w charakterze konsumenta kupującego obowiązek podniesienia okoliczności faktycznych i udowodnienia, że dokonał on (w terminie) zawiadomienia sprzedawcy o podnoszonym braku zgodności dostarczonego towaru z umową?
- 6) Czy zasada skuteczności, stanowiący cel dyrektywy 1999/44 wysoki poziom ochrony konsumentów w Unii lub też inne przepisy i normy prawa Unii stoją na przeszkodzie obowiązywaniu prawa niderlandzkiego w zakresie, w jakim nakłada ono na występującego w charakterze konsumenta kupującego obowiązek podniesienia okoliczności faktycznych i udowodnienia, że towar jest niezgodny z umową i że ta niezgodność ujawniła się w okresie sześciu miesięcy następujących po dostawie? Co oznaczają słowa »każdy brak zgodności, który uwidoczniał się« w art. 5 ust. 3 dyrektywy 1999/44, a w szczególności w jakim zakresie występujący w charakterze konsumenta kupujący musi podnieść fakty i okoliczności, które dotyczą (przyczyny) niezgodności z umową? Czy wystarczy, aby występujący w charakterze konsumenta kupujący podniósł okoliczności faktyczne i w przypadku uzasadnionego sporu udowodnił, że kupiony towar nie funkcjonuje (w należyty sposób), czy też musi on również podnieść okoliczności faktyczne i w przypadku zasadnego sporu udowodnić, jaki brak zgodności zakupionego towaru z umową powoduje (spowodował), że nie funkcjonuje on (w należyty sposób)?
- 7) Czy dla odpowiedzi na sformułowane powyżej pytania ma również znaczenie, że w niniejszym postępowaniu F. Faber korzystała w obydwu instancjach z pomocy adwokata?».

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego, drugiego, trzeciego i siódmego

- 32 W tych pytaniach, które należy rozważyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy w oparciu o zasadę skuteczności sąd krajowy rozpatrujący spór dotyczący gwarancji należy kupującemu od sprzedawcy w ramach umowy sprzedaży dotyczącej rzeczy ruchomej jest zobowiązany zbadać z urzędu, czy kupujący powinien być uznany za konsumenta w rozumieniu dyrektywy 1999/44, nawet jeśli on sam nie powołał się na taki status.
- 33 Na wstępie należy zauważyć, że spór w postępowaniu głównym jest sporem między dwoma podmiotami prywatnymi. Jakkolwiek w takim sporze żadna ze stron nie może powołać się na bezpośredni skutek dyrektywy 1999/44, to jednak zgodnie z utrwalonym orzecnictwem sąd krajowy, który rozpoznaje spór zawisły wyłącznie pomiędzy jednostkami, jest zobowiązany, stosując przepisy prawa krajowego, uwzględnić całość przepisów tego prawa i interpretować je tak dalece jak to możliwe w świetle treści oraz zamierzeń mającej zastosowanie dyrektywy, aby uzyskać rozstrzygnięcie zgodne z realizowanym przez nią celem (zob. w szczególności wyrok LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 34 Zgodnie z informacjami przedstawionymi Trybunałowi transpozycja dyrektywy 1999/44 w niderlandzkim porządku prawnym została zapewniona poprzez wprowadzenie w księdze 7 BW, zatytułowanej „Umowy szczególne”, pośród przepisów dotyczących gwarancji znajdujących zastosowanie do wszystkich umów sprzedaży – szczególnych przepisów w zakresie umów sprzedaży konsumenckiej.

- 35 Jednakże w odniesieniu do umowy sprzedaży będącej przedmiotem postępowania głównego sąd odsyłający wskazuje, że istnieją wątpliwości co do znajdujących zastosowanie przepisów, z uwagi na niepewność, czy umowa sprzedaży była umową zawartą z konsumentem.
- 36 Postanowienie odsyłające wskazuje bowiem, że o ile F. Faber przedstawiła na poparcie swego powództwa z tytułu rękojmi i gwarancji wniesionego przeciwko Hazet dokument umowy zatytułowany „Umowa sprzedaży z osobą fizyczną”, nie wskazała ona, czy umowa ta została zawarta w ramach prowadzonej przez nią działalności zawodowej, czy też poza takimi ramami, w sytuacji gdy informacja ta pozwoliłaby sądowi rozstrzygającemu spór w postępowaniu głównym określić, czy może być ona uznana za konsumenta w rozumieniu znajdującego zastosowanie prawa krajowego i art. 1 ust. 2 lit. a) dyrektywy 1999/44. Ponadto w pierwszej instancji roszczenie F. Faber zostało oddalone jako podniesione zbyt późno w świetle terminów wyznaczonych w prawie krajowym, bez ustalenia w jakim charakterze zainteresowana zawarła rzeczoną umowę. Wreszcie w podniesionych przez nią na poparcie wniesionego odwołania zarzutach, wyznaczających zakres sporu rozstrzyganego przez sąd apelacyjny, F. Faber nie twierdziła również, że działała w charakterze konsumenta.
- 37 Co się tyczy kwestii, czy w takim kontekście sąd krajowy jest zobowiązany zbadać z urzędu, czy kupujący powinien być uznany za konsumenta, należy przypomnieć, że w braku harmonizacji przepisów proceduralnych określenie zasad proceduralnych w sprawach skarg mających na celu zapewnienie ochrony praw, które jednostki wywodzą z prawa Unii, należy do wewnętrznego porządku prawnego państw członkowskich, jednak pod warunkiem że zasady te nie są mniej korzystne niż w wypadku podobnych sytuacji podlegających prawu krajowemu (zasada równoważności) oraz że nie uniemożliwiają one w praktyce ani nie czynią nadmiernie utrudnionym wykonywania praw przyznanych konsumentom przez prawo Unii (zasada skuteczności).
- 38 W tym względzie należy uznać, że jest co do zasady zadaniem sądu krajowego, w celu ustalenia zasad prawa znajdujących zastosowanie w sporze, który rozstrzyga, dokonanie kwalifikacji prawnej okoliczności faktycznych i aktów powołanych przez strony na poparcie ich żądań. Taka kwalifikacja prawna powinna stanowić wstępny warunek, w przypadku gdy tak jak w postępowaniu głównym gwarancja odnosząca się do sprzedanego towaru, na którą powołuje się strona skarżąca, może podlegać odmiennym przepisom w zależności od statusu nabywcy. Taka kwalifikacja nie oznacza sama w sobie, że sąd korzysta z urzędu z uprawnień dyskrecjonalnych, lecz wyłącznie że stwierdza i weryfikuje występowanie przesłanki prawnej, która określa znajdującą zastosowanie normę prawną.
- 39 W ten sam sposób jak w ramach zasad proceduralnych wewnętrznego porządku prawnego ma on, w celu ustalenia normy prawa krajowego znajdującej zastosowanie, dokonać kwalifikacji przepisów prawnych i okoliczności faktycznych, które zostały podniesione przed nim przez strony, zwracając się w razie potrzeby do stron o przedstawienie stosownych wyjaśnień, sąd krajowy jest na mocy zasady równoważności zobowiązany do podjęcia takiego działania w celu określenia, czy zastosowanie znajduje przepis prawa Unii.
- 40 Tak mogłoby być w przypadku rozpatrywanym w postępowaniu głównym, w którym sąd krajowy, jak sam zauważył w postanowieniu odsyłającym, dysponuje „wskazówką”, obejmującą w tym przypadku przedstawienie przez F. Faber dokumentu zatytułowanego „Umowa sprzedaży zawarta z osobą fizyczną”, oraz gdy na mocy art. 22 Rv sąd ten może, jak podkreślał rząd niderlandzki, zobowiązać strony do sprecyzowania określonych twierdzeń lub przedstawienia określonych dokumentów na poparcie ich stanowisk. Do sądu krajowego należy dokonanie ustaleń w tym zakresie.
- 41 To zatem wyłącznie w przypadku gdy w oparciu o zasady proceduralne wewnętrznego porządku prawnego sąd krajowy nie może dokonać dokładnej kwalifikacji spornych okoliczności faktycznych i aktów, jeśli kwalifikacja ta nie została wyraźnie podniesiona przez strony, pojawia się pytanie, czy zasada skuteczności umożliwia uznanie za konsumenta strony, która nie powołała się na taki statut.

- 42 Trybunał, na podstawie zasady skuteczności i niezależnie od odmiennych norm prawa krajowego wymagał bowiem, aby sąd krajowy stosował z urzędu określone przepisy zawarte w dyrektywach Unii w dziedzinie ochrony konsumentów. Wymóg ten jest uzasadniony okolicznością, że system ochrony ustanowiony w dyrektywach opiera się na założeniu, iż konsument znajduje się w gorszym położeniu niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania, oraz tym, że istnieje realne niebezpieczeństwo, że ze względu na brak świadomości konsument nie powoła się na przepis prawa, który ma w swym założeniu go chronić [zob. podobnie w odniesieniu do dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29), wyrok Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo, a także w odniesieniu do dyrektywy Rady 87/102/EWG z dnia 22 grudnia 1986 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących kredytu konsumenckiego (Dz.U. 1987, L 42, s. 48) – wyrok Rampion i Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, pkt 65].
- 43 Trybunał stwierdził, iż w każdym przypadku analiza kwestii, czy krajowy przepis proceduralny powoduje, że stosowanie prawa Unii staje się niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, musi uwzględniać rolę tego przepisu w całym postępowaniu, tryb tego postępowania i jego szczególne cechy przed różnymi sądami krajowymi (zob. w szczególności wyrok Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 44 Tymczasem zasady proceduralne, które jak może to mieć miejsce w przypadku rozpatrywanym w postępowaniu głównym, zakazywałyby zarówno sądowi pierwszej instancji, jak i sądowi apelacyjnemu, orzekającym w przedmiocie powództwa z tytułu rękojmi i gwarancji w związku z umową sprzedaży dokonania na podstawie okoliczności faktycznych i stanu prawnego, którym dysponują lub którym mogą dysponować w drodze prostego wniosku o wyjaśnienia, kwalifikacji danego stosunku umownego jako sprzedaży na rzecz konsumenta, w sytuacji gdy konsument ten nie powołał się wyraźnie na taki status, prowadziłyby do nałożenia na konsumenta obowiązku dokonania przez niego samego, pod karą utraty praw, które prawodawca Unii przyznał mu w założeniu w dyrektywie 1999/44, pełnej kwalifikacji prawnej swej sytuacji. W dziedzinie, w której w wielu państwach członkowskich zasady proceduralne umożliwiają stronom występowanie w sądzie bez obecności adwokata, istniałoby realne niebezpieczeństwo, że w szczególności z powodu niewiedzy konsument nie będzie w stanie sprostać takim wymogom.
- 45 Wynika stąd, że zasady proceduralne takie jak opisane w poprzednim punkcie nie byłyby zgodne z zasadą skuteczności, gdyż w ramach wnoszonych przez konsumentów powództw z tytułu rękojmi i gwarancji opartych na braku zgodności z umową czyniłyby nadmiernie utrudnionym stosowanie ochrony, jaką dyrektywa 1999/44 przyznaje tym konsumentom.
- 46 Zasada skuteczności wymaga natomiast, aby sąd krajowy rozstrzygający spór dotyczący umowy, która może być objęta zakresem stosowania wskazanej dyrektywy, jeżeli dysponuje niezbędnymi ku temu informacjami na temat stanu prawnego i faktycznego lub może nimi dysponować w drodze prostego wniosku o wyjaśnienia, był zobowiązany ustalić, czy kupujący może być uznany za konsumenta, nawet jeżeli ten ostatni nie powołał się wyraźnie na taki status.
- 47 Należy dodać, że kwestia, czy konsument korzysta, czy też nie z pomocy adwokata, nie może wpłynąć na to twierdzenie, gdyż wykładnia prawa Unii oraz zakres zasad skuteczności i równoważności są niezależne od szczególnych okoliczności danego przypadku (zob. podobnie wyrok Rampion i Godard, C-429/05, EU:C:2007:575, pkt 65).
- 48 W świetle powyższych uwag na pytania pierwsze, drugie, trzecie i siódme należy odpowiedzieć, że dyrektywę 1999/44 należy interpretować w ten sposób, że jeżeli sąd krajowy rozstrzygający spór dotyczący umowy, która może być objęta zakresem stosowania tej dyrektywy, dysponuje niezbędnymi ku temu informacjami na temat stanu prawnego i faktycznego lub może nimi dysponować w drodze

prostego wniosku o wyjaśnienia, to jest on zobowiązany ustalić, czy kupujący może być uznany za konsumenta w rozumieniu tejże dyrektywy, nawet jeśli ten ostatni nie powołał się wyraźnie na taki status.

W przedmiocie pytania czwartego

- 49 Poprzez to pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 dyrektywy 1999/44 można uznać za przepis, który jest równoważny z krajowym przepisem posiadającym w rozumieniu wewnętrznego porządku prawnego rangę przepisu bezwzględnie wiążącego, to znaczy przepis, który może być podniesiony przez sąd krajowy z urzędu w ramach odwołania.
- 50 Z postanowienia odsyłającego wynika, że pytanie to dotyczy w szczególności art. 5 ust. 3 wskazanej dyrektywy, który przewiduje, że z zastrzeżeniem dowodu przeciwnego przyjmuje się, że każdy brak zgodności z umową, który uwidocznił się w ciągu sześciu miesięcy od daty dostawy, istniał w chwili dostawy.
- 51 Należy zauważyć, że przedłożone przez sąd odsyłający pytanie może mieć znaczenie, wyłącznie jeżeli sąd krajowy ustalił, że dana umowa objęta jest przedmiotowym zakresem stosowania dyrektywy 1999/44, co zakłada w szczególności, że umowa ta została zawarta z konsumentem.
- 52 W ramach systemu odpowiedzialności wprowadzonego dyrektywą 1999/44 art. 2 ust. 2 tej dyrektywy wprowadza wzruszalne domniemanie zgodności z umową, a art. 3 ust. 1 tejże dyrektywy stanowi, że sprzedawca odpowiada za każdy brak zgodności z umową, który istnieje w momencie dostawy towarów. Z zastosowania obydwóch tych przepisów wynika, że to konsument powinien co do zasady przedstawić dowód wskazujący na brak zgodności z umową i jego istnienie w dniu dostawy towaru.
- 53 Artykuł 5 ust. 3 dyrektywy 1999/44 przewiduje odstępstwo od tej zasady, w przypadku gdy brak zgodności z umową ujawnił się w ciągu sześciu miesięcy od dnia dostawy towaru. W takim przypadku przyjmuje się bowiem, że brak zgodności z umową istniał w momencie dostawy.
- 54 To złagodzenie ciężaru dowodu po stronie konsumenta wynika z założenia, że w przypadku gdy brak zgodności z umową ujawnia się dopiero po dostarczeniu towaru, przedstawienie dowodu, że brak ten występował w dniu dostawy, może okazać się „przeszkodą niemożliwą do pokonania dla konsumenta”, podczas gdy, jest co do zasady zdecydowanie łatwiejsze dla przedsiębiorcy wykazanie, że brak zgodności z umową nie występował w dniu dostawy i że wynika on na przykład z nieprawidłowego użytkowania towaru przez konsumenta [zob. uzasadnienie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji, COM(95) 520 wersja ostateczna, s. 13].
- 55 Rozkład ciężaru dowodów ustanowiony w art. 5 ust. 3 dyrektywy 1999/44 ma, zgodnie z art. 7 tej dyrektywy, wiążący charakter zarówno dla stron, które nie mogą odstąpić od tego w umowie, jak i dla państw członkowskich, które mają czuwać nad jego przestrzeganiem. Wynika stąd, że ta zasada dotycząca ciężaru dowodu powinna znaleźć zastosowanie, nawet jeśli nie została wyraźnie podniesiona przez konsumenta, który może się na nią powołać.
- 56 Z uwagi na charakter i wagę interesu publicznego leżącego u podstaw ochrony udzielanej przez art. 5 ust. 3 dyrektywy 1999/14 konsumentom przepis ten należy uznać za równoważny z krajowymi przepisami posiadającymi w ramach wewnętrznego porządku prawnego rangę przepisu bezwzględnie wiążącego. Wynika stąd, że jeżeli w ramach wewnętrznego systemu sądowniczego sąd krajowy może zastosować z urzędu taki przepis, jest on zobowiązany stosować z urzędu każdy przepis prawa krajowego, który dokonuje transpozycji wskazanego art. 5 ust. 3 (zob. podobnie wyrok *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, pkt 52–54 i przytoczone tam orzecznictwo).

57 W tych okolicznościach na pytanie czwarte należy odpowiedzieć, że art. 5 ust. 3 dyrektywy 1999/44 należy interpretować w ten sposób, że powinien on być uznany za przepis, który jest równoważny z krajowym przepisem posiadającym w rozumieniu wewnętrznego porządku prawnego rangę przepisu bezwzględnie wiążącego, a sąd krajowy jest zobowiązany zastosować z urzędu każdy przepis prawa wewnętrznego, który dokonuje jego transpozycji do tego prawa.

W przedmiocie pytania piątego

58 Poprzez to pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy zasada skuteczności sprzeciwia się obowiązywaniu przepisu krajowego, który zobowiązuje konsumenta do wykazania, że zawiadomił sprzedawcę o braku zgodności w odpowiednim czasie.

59 Z postanowienia odsyłającego wynika, że ustawodawca niderlandzki przewidział taki obowiązek w art. 7:23 BW, a zgodnie z orzecznictwem Hoge Raad w razie podniesienia zarzutu przez sprzedawcę to na konsumentcie spoczywa obowiązek udowodnienia, że zawiadomił on sprzedawcę o braku zgodności z umową dostarczonego towaru. Z informacji podanych przez sąd odsyłający wynika również, że zgodnie z reżimem wprowadzonym przez ustawodawcę niderlandzkiego zawiadomienie to jest uznane za dokonane w terminie, jeśli nastąpiło w ciągu dwóch miesięcy po stwierdzeniu niezgodności. Ponadto zgodnie z orzecznictwem Hoge Raad kwestia, czy zawiadomienie dokonane po upływie tego terminu może zostać uznane za dokonane w terminie, zależy od okoliczności danego przypadku.

60 W tym względzie należy przypomnieć, że art. 5 ust. 2 dyrektywy 1999/44 stanowi, iż państwa członkowskie mogą postanowić, że w celu skorzystania ze swoich uprawnień konsument musi powiadomić sprzedawcę o braku zgodności z umową w okresie dwóch miesięcy od daty, kiedy odkrył taki brak zgodności.

61 Zgodnie z pracami przygotowawczymi do tej dyrektywy możliwość ta jest podyktowana chęcią wzmocnienia pewności prawa poprzez zachęcenie kupującego do „zachowania pewnej staranności, uwzględniając interesy sprzedawcy” „bez wprowadzenia ścisłego obowiązku dokładnego zbadania towaru” [zob. uzasadnienie wniosku dotyczącego dyrektywy COM(95) 520 wersja ostateczna, s. 14].

62 Jak wynika zatem z treści art. 5 ust. 2 dyrektywy 1999/44 w związku z jej motywem 19 oraz założonego w tym przepisie celu, obowiązek nałożony w tym zakresie na konsumenta nie może wykraczać poza konieczność zawiadomienia sprzedawcy o braku zgodności z umową.

63 Co do zakresu tego powiadomienia, konsument nie może na tym etapie być zobowiązany do przedstawienia dowodu, że brak zgodności z umową, rzeczywiście wpływa na zakupiony przez niego towar. Uwzględniając to, że konsument znajduje się w gorszym położeniu w stosunku do sprzedawcy, jeśli chodzi o informacje dotyczące jakości tego towaru i jego stanu w dniu sprzedaży, konsument nie może być też zobowiązany do wskazania szczegółowej przyczyny tego braku zgodności. Natomiast, aby zawiadomienie mogło być przydatne sprzedawcy, powinno ono zawierać określone informacje, których stopień szczegółowości będzie różnić się w zależności od szczególnych okoliczności danego przypadku, dotyczących charakteru odnośnego towaru, treści dotyczącej go umowy sprzedaży i konkretnych przejawów podnoszonego braku zgodności z umową.

64 Jeśli chodzi o dowód, że sprzedawca otrzymał takie zawiadomienie, to podlega on co do zasady krajowym przepisom w tej dziedzinie, które jednakże muszą przestrzegać zasady skuteczności. Wynika stąd, że państwo członkowskie nie może wprowadzić wymogów, które czynią niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym korzystanie przez konsumenta z praw przyznanych mu dyrektywą 1999/44.

65 Na pytanie piąte należy zatem odpowiedzieć, że art. 5 ust. 2 dyrektywy 1999/44 należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on obowiązywaniu przepisu krajowego, który przewiduje, że konsument w celu skorzystania z praw przyznanych mu tą dyrektywą powinien zawiadomić sprzedawcę w odpowiednim czasie o braku zgodności, pod warunkiem że konsumentowi dla dokonania tego zawiadomienia przysługuje termin nie krótszy niż dwa miesiące od dnia, w którym stwierdził on taki brak zgodności, wymagane zawiadomienie dotyczy wyłącznie istnienia takiego braku zgodności i nie podlega ono regułom dowodowym, które czyniłyby niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym korzystanie przez tego konsumenta z przyznanych mu praw.

W przedmiocie pytania szóstego

66 Poprzez to pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, w jaki sposób należy stosować rozkład ciężaru dowodów przewidziany w art. 5 ust. 3 dyrektywy 1999/44, a w szczególności jakie okoliczności powinien wykazać konsument.

67 Tak jak stwierdzono w pkt 53 niniejszego wyroku, przepis ten wprowadza odstępstwo od zasady, zgodnie z którą to konsument powinien obalić domniemanie zgodności sprzedanego towaru z umową ustanowione w art. 2 ust. 2 tej dyrektywy oraz przedstawić dowód podnoszonego braku zgodności.

68 W przypadku gdy brak zgodności z umową ujawnił się w ciągu sześciu miesięcy od dnia dostawy towaru, art. 5 ust. 3 dyrektywy 1999/44 łagodzi ciężar dowodu spoczywający na konsumentach, przewidując, iż przyjmuje się, że brak zgodności istniał w momencie dostawy.

69 W celu skorzystania z takiego złagodzenia ciężaru dowodu konsument musi jednakże przedstawić dowód na określone okoliczności.

70 W pierwszej kolejności konsument musi podnieść i wykazać, że sprzedany towar nie jest zgodny z odnośną umową, na przykład z tego powodu, że nie posiada cech uzgodnionych w umowie lub też nie nadaje się do użytku, jakiego można by normalnie spodziewać się w przypadku tego rodzaju towaru. Konsument ma obowiązek udowodnić jedynie występowanie braku zgodności z umową. Nie jest on zobowiązany przedstawić dowód w zakresie przyczyny takiego braku zgodności ani wykazać, że za jego powstanie odpowiada sprzedawca.

71 W drugiej kolejności konsument musi udowodnić, że dany brak zgodności z umową ujawnił się, to znaczy stał się fizycznie widoczny w ciągu sześciu miesięcy od dnia dostawy towaru.

72 Po wykazaniu tych okoliczności konsument nie musi udowodniać, że brak zgodności z umową istniał w dniu dostawy towaru. Zaistnienie takiego braku zgodności w krótkim, sześciomiesięcznym okresie pozwala przyjąć, że jakkolwiek ujawnił się on dopiero po dostawie towaru, występował on już w towarze „w zarodkowym stadium” w momencie dostawy [zob. uzasadnienie wniosku dotyczącego dyrektywy COM(95) 520 wersja ostateczna, s. 14].

73 W związku z tym do przedsiębiorcy, stosownie do okoliczności, należy przedstawienie dowodu, że brak zgodności z umową nie występował w momencie dostawy towaru, poprzez wykazanie, że przyczyna lub źródło tego braku zgodności wiążą się z działaniem lub zaniechaniem, które miało miejsce po takiej dostawie.

74 W sytuacji gdy sprzedawca nie zdoła udowodnić w sposób wymagany prawem, że przyczyna lub źródło braku zgodności z umową wiąże się ze zdarzeniem, które miało miejsce po dostawie towaru, domniemanie ustanowione w art. 5 ust. 3 dyrektywy 1999/44 umożliwia konsumentowi powołanie się na prawa przyznane mu tą dyrektywą.

75 Na pytanie szóste należy zatem odpowiedzieć, że art. 5 ust. 3 dyrektywy 1999/44 należy interpretować w ten sposób, że zasada, zgodnie z którą przyjmuje się, że brak zgodności istniał w chwili dostawy towaru

- znajduje zastosowanie, jeżeli konsument przedstawi dowód, że sprzedany towar nie jest zgodny z umową, a ten brak zgodności ujawnił się, to znaczy stał się fizycznie widoczny, w ciągu sześciu miesięcy od dnia dostawy towaru. Konsument nie jest zobowiązany przedstawić dowód w zakresie przyczyny takiego braku zgodności ani wykazać, że za jego powstanie odpowiada sprzedawca;
- nie znajduje zastosowania, wyłącznie jeżeli sprzedawca udowodni w sposób wymagany prawem, że przyczyna lub źródło tego braku zgodności wiąże się ze zdarzeniem, które miało miejsce po dostawie towaru.

W przedmiocie kosztów

76 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji należy interpretować w ten sposób, że jeżeli sąd krajowy rozstrzygający spór dotyczący umowy, która może być objęta zakresem stosowania tej dyrektywy, dysponuje niezbędnymi ku temu informacjami na temat stanu prawnego i faktycznego lub może nimi dysponować w drodze prostego wniosku o wyjaśnienia, to jest on zobowiązany ustalić, czy kupujący może być uznany za konsumenta w rozumieniu tejże dyrektywy, nawet jeśli ten ostatni nie powołał się wyraźnie na taki status.**
- 2) **Artykuł 5 ust. 3 dyrektywy 1999/44 należy interpretować w ten sposób, że powinien on być uznany za przepis, który jest równoważny z krajowym przepisem posiadającym w rozumieniu wewnętrznego porządku prawnego rangę przepisu bezwzględnie wiążącego, a sąd krajowy jest zobowiązany zastosować z urzędu każdy przepis, który dokonuje jego transpozycji do prawa wewnętrznego.**
- 3) **Artykuł 5 ust. 2 dyrektywy 1999/44 należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on obowiązywaniu przepisu krajowego, który przewiduje, że konsument w celu skorzystania z praw przyznanych mu tą dyrektywą powinien zawiadomić sprzedawcę w odpowiednim czasie o braku zgodności z umową, pod warunkiem że konsumentowi dla dokonania tego zawiadomienia przysługuje termin nie krótszy niż dwa miesiące od dnia, w którym stwierdził on taki brak zgodności, wymagane zawiadomienie dotyczy wyłącznie istnienia takiego braku zgodności i nie podlega ono regułom dowodowym, które czyniłyby niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym korzystanie przez tego konsumenta z przyznanych mu praw.**
- 4) **Artykuł 5 ust. 3 dyrektywy 1999/44 należy interpretować w ten sposób, że zasada, zgodnie z którą przyjmuje się, że brak zgodności istniał w chwili dostawy towaru**

- **znajduje zastosowanie, jeżeli konsument przedstawi dowód, że sprzedany towar nie jest zgodny z umową, a ten brak zgodności ujawnił się, to znaczy stał się fizycznie widoczny, w ciągu sześciu miesięcy od dnia dostawy towaru. Konsument nie jest zobowiązany przedstawić dowód w zakresie przyczyny takiego braku zgodności ani wykazać, że za jego powstanie odpowiada sprzedawca;**
- **nie znajduje zastosowania, wyłącznie jeżeli sprzedawca udowodni w sposób wymagany prawem, że przyczyna lub źródło tego braku zgodności wiąże się ze zdarzeniem, które miało miejsce po dostawie towaru.**

Podpisy